

VERSES RIPORT

GULYÁS JÓZSEF

„Minden utazásnak annyi az értelme, amennyit
azonközben önmagunkból beutazunk.”

ILLYÉS GYULA

1.

A csend üvegén karcolások.
Hajnalodik.

Kelő vörös szín,
átégeti a sötét bársonyát.

A magvas férfiak,
árnyékuk hosszú kidőlt fa,
felmarkolják pihent
szerszámaikat
s a földekre vetik maguk.

A nap sajtó aureóla,
göröngybe rögződött pénz,
sugara halak szárnya.

*

Korán indultunk,
madarak lehetősége lappangott
a sűrű homályban.
Mindenből áradt a jóság,
mint édes méreg.

Tapasztaltuk a harmatot,
alvó hűvös tömlőkre hágtunk
a prэшázak tövén,
homokban meszes csontra,
homályos vastükörre
s valami alig-alig
fölbecsülhetőre vállalkozva
belehallgattunk erdőke,
kutak csavart kagylóiba.

Az út céljá változott.

*

A hajnal piros bora
átfolyik ereinkbe.

Töpörtyű öregember,
arca ráncba tolt pala,
sírásra öreg,
tagjai sűrűn elálmosodnak;
olyan, akinek csak
hétköznapijai vannak,
hozzánk szegődik,
s apróra elmagyarazza
a gyümölcsajtolás
bonyolult folyamatát.

A mélyből, látjuk,
nem tud fölmerülni,
de elveszettséget
nem lehet leolvasni arcáról.

Mint a bögre füle,
levált házam a lejtőről,
meséli mosolyogva.

Sebei vízbe vájt körök,
gyorsan behegednek.

*

Szívvé tömörült kuszaság.

Kristályban álltunk,
sugarasan rostos gyémánt
közepében,
kábulat csapott le
a gyümölcsösökből.
Olyan szép volt,
hogy hátraléptem
kezemet szemem elé kapva.
Olyan szép volt,
hogy belefáradtam,
hogy elcsüggedtem.
Kedvem lett volna
sírni, lerogyni.

A nyár e pillanatba sűrűsödött.

A meggyúrt földek,
szétjárt utak,
állatok szeme-tükre:
úgy tűnt,
mindez egyszer már
megtörtént,
előfordult velem.

Poros lenyomatára bukkantam
emlékezetemben.

S elmozdult a kép,
a reggel képe.
Előttünk a határ,
mint egy fuvola, megszólalt.

Elüldögéltük az időt,
elüldögéltük szobákban
az életet,
elhülyéskedtük,
súgtam barátomnak.

Magtalan könyvek közül,
könyvekből léptünk ki,
olyan világból,
ahol nincs megbocsátás.

Ó, mekkora papírhalmot
kell átrágnunk
egy kis magért!

*

Izmainkban a mozgás
édes ízeivel
dombra mászunk.

A táj, mint szűz,
fölvágtatlan könyv,
hever alattunk.
Fordul a folyó,
part követi s madár.

Eldobott hely ez.
Virágozik itt
egy szép madárfaj,
ősszel mintha
belőlem távozna.
Egyszerre hallani
a messzeségből
kutak elfolyó vizét.

*

Gondolatokkal játszadozva
tovább lapoztunk.

Madonna-képű úr,
harmatos szemű,
ijesztően szép szemű,
kémlelte az eget
a későbbi ízeire szedett
kastélyudvaron.
A gróf úr! gondoltuk,
s nagyot néztünk.
Eltévedtünk talán?
Hol járunk,
hol a fenében járunk?
A múltban?

(Ami örök benne
gyűrűje, csontja az?)

*

Évült, csorba lények *tárgyai*,
maholnap elhallgató,
csendet termelő *eszközök*,
föld, mint finom kézimunka,
s magjaváló asszonyok
az ajándék napsütésben,
életlen fényben; arcuk
a táj átvitt lenyomata,
a tájé, mely a kicsi görbe
embereket szereti.
Semmiből kifomrt gyümölcsök,
illat édes erei,
mint ezüst és aranysujtások,
szálak, sugarak, sugarak
kitapinthatón s lazán
a lég rongyaiba fércelve
s a kocsik mögött
árnyként nyargaló robaj.
Fojtogató bőség.
Lila, vörös, arany pászták,
udvarok lépnek elének
szemérmetlenül kitarulva,
hullámok gyűrődnek
a házak tövében
s gazdátlan szakállas banyák,
állukat mardosva
figyelnek valami messzi zenére,
egy-egy börtön valahány.
Kertek. A kertész,
summája e forgásnak,
évült összege,
mint ékkő gyűrűben, ragyogott.
Gondoltam:
a kertész rózsák közt hal meg,
szemében ibolyával
elengedi az egyik kezét,
el a másikat, csontjait,
sorban mindenét
kiengedi valami örökös
fárasztó szorításból,
és lassan gerincre morzsolódik.

Láttuk a mérges pusztákban
idegenek rothadozását,
az érdes dolgokat
múltni lányok gyöngye kezében,
láttuk a földhöz
súlyosan ragaszkodó köveket
elszakító gyerekek fejét,
mint kicsattanó tubarózsákat.
S útjaink a homokon
váratlanul fontosak lettek.

2.

Az illat kezünkre játszik
egy prësházat. Érezzük
mikor erőköreibe lépünk.

*

Udvarán nyújtózó
gyantás foszniszeletek,
iramló sodrukban
csomók részeg örvényei.

Illatos deszkaszálak
s napraforgófejek
üres sejtjei
(mint pici mézkmrák)
lopják el szemünket
a lányok térdéről.

A sok nyomott négyzet
teleszalad majd
rohasztó esővel.

*

Varangyos öregasszony,
inga a végek között,
megette a csend,
hallását összeronosolta.

(Ütitársam megjegyzi:
aki ilyen gyorsan forog,
annak mincs senkije,
különben átvette volna
a sebesség egy részét.)

Megtámadta valami
pokoltúz a lábát,
elmérgesedhet, aggódik.

Nem akar meghalni,
hiszen annyi baja van
az étellel, mondja.
S a fáradtság haján,
ruháján is érződik.

Röstellem magam,
s köhögésbe menekülök,
üres mozdulatokba.

*

A puttonyos legények hátán
kigyullad az ing,
A harang elveszett bárány kolompja,
s halmon talál ránk,

ahol egy lánynak segítünk
fejni a tőkét,
kihámozódva gúnyánkból,
almás égbolt alatt,
a nap tetején. De látjuk,
ez a munka megvet bennünket.

Egy kiáltás repedése
gördül a csend üvegében,
de erejét veszítve
célja előtt befejeződik.

A dél közben elbillen.

Homokról metszett lány,
a keze szinte gondolkozik;
rajta keresztül,
mint finom vezetékeken,
éreztem egész testét
s keletkező gondolatait.

„Jó lenne legombolyodni,
madárrá kicsapódni.”
Éneke fölötte száll.

Megüvegesedett hangját
hordtuk egész nap.
Mindenen átfénylett.

*

Nézzük, ahogy a nyár
hordókba összegeződik,
fiolákba megy át.
Testünk kiugró szem.

(Érdekes gondolat jut eszembe, gyorsan
papírra vetem: a művészet úgy aránylik
a valósághoz, mint a bor a szőlőhöz.)

A présház homlokán
a hangszóró
váratlanul kifakad,
mint egy kelés.
Majdnem elsírom magam
üldözőim láttán.

*

A nyár kítaposott cipő,
elhordott ing.

A nyár megtörtént.
Sokoldalú csend-forma,
lapjai mindegyre
a térbe kifelé tolódnak.

A fény, mint rőt hó,
ül a pörusos felületek,
síkok levelein.

Lovak habzó rúdja,
hasadt piros bimbó ékű,
betör s elcsordul
a függönyös szobákban.

A homokban, a földön,
mint piros bugyelláris,
elejtett ügyek.

Torkaszakadtából
csillog egy üveg.

*

Egy pillanatra
mintha elállt volna
a délután lélegzete.
Mély üresség.
Várakozás feszül.

A tömény lombból
kioldódik egy levél,
mint húros hangszer,
eolhárfa,
a szél karmaiban.

Tudom, meglep újra
a hó fehérsége.

3.

Alkonyodik. Hátunk mögött
perceire bontott idő.

Erőm nulla felé süllyed.
Néha attól vagyok fáradt,
hogy nincs pénzem,
de belefáradok a türelembe,
a tétlenségbe is.

*

Eklógás mezőkben
barmok sétálnak
tejet csöpögtetvén.

A nap sajtó aureóla,
szúnyogsípés, múltóban
a föld szemöldökében,
fák tömött kórusában.

A völgyek felől
a csend, mint dob,
megüti fülünket.

A napnak kétízű borokkal
vetünk véget, nehéz,
kocsonyás óborokkal.

Ocsúdó tüzek mellett
lassan kirajzolódik
a harmonikaszó ember-arca.

Hátul a szőlővidék,
mint kiidegelt testrészesz.

A szél első tételei
rombolják a virágokat.

Egy órára a világtól
föltámad versíró kínom.